

יום	יום לחודש	יום ח'א	ליקוטי ח'א	ליקוטי ח'א	מסנה ח'א	חיי ח'א	שולחן ערוך ח'א
שבת	ו'	יט'	קנא	חזרה	חזרה	חזרה	חזרה
א	ז'	כ.	קנב	כז:	כז:	כז:	כז:
ב	ח'	כ:	קנב	כז:	כז:	כז:	כז:
ג	ט'	כא.	קנב	כז:	כז:	כז:	כז:
ד	י'	כא:	קנב	כח.	כח.	כח.	כח.
ה	יא'	כב.	קנב	כח:	כח:	כח:	כח:
ו	יב'	כב:	קנב	חזרה	חזרה	חזרה	חזרה

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

433 | פרישת שופטים | ו' אלול תשפ"ה

דבר המערכת

מה נכבד היה המעמד המפואר לכבוד של תורה בשבוע העבר, בו התכנסו בחורי ישיבתנו הקדושה עם הוריהם וזקניהם לחגוג את סיום מסכתות סוכה ומכות שהתלמידים זכו ללמוד בהתמדה נפלאה ולהבחין ולדעת בבהירות עצומה, בעמדם על כור המבחן בפני רבנים מובהקים שליט"א שהפליאו את בקיאותם ושינונם של בחורי החמד במסכת זו.

במעמד הנשגב התעטרו בתעודות הוקרה ומתן שכרה בצידה מתוך שמחה של מצוה, שם גם זכו לשמוע דברי רמ"י הישיבה ושאר גדולי תורה ובראשם הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א שהלהיב את התלמידים היקרים ביקרת קדושת עמל התורה.

כמו כן נשמעו דברים על כך שכל מטרות המלגות והפרסים אינם אלא לעורר יקרת כבוד התורה מול כל הכבוד השקרי השולט כיום ברחובות קריה, וכמו שרבינו הקדוש גילה לנו ביסוד עבודת התשובה של אלול שצריך אכן למעט בכבוד האנושי אבל מאידך חובתנו להגדיל לפאר ולרומם את הכבוד האלוהי ואין כבוד אלא תורה, ורק זה שיכול לשמור אותנו במבול זה בו אנו נמצאים.

בשיר וקול תודה רוממו לק-ל כל בחורי הישיבה הוריהם ומוריהם על הזכייה הגדולה להתחנך בקדושה וטהרה בתיבת נח מופלאה זו ולהתעלות בתורה ועבודת ה' בדרך העולה בית ק-ל בדרכו של רבינו הקדוש, אשרינו שזכינו, כה יתן ה' וכה יוסיף.

במעמד חולק מאסף תורני נפלא ומפואר בשם 'יד משה' פרי רוחם של תלמידי הישיבה שהעלו את חידושיהם היקרים במסכתות סוכה ומכות, והוציאו לאור עולם, תורה מפאורה בכלי מפואר, שהרנית את לב כל הרואים.

כמו כן נשמעו דברים היוצאים מן הלב בהוקרה מיוחדת להנהלת המוסדות היקרים שיחיו המוסרים נפשם לקיום המוסדות בכלל ובפרט, ישלם להם ה' כפעלם הטוב לאורך ימים טובים. תקותינו שהאילן הגדול יוסיף תת פרוי המתוק ביתר שאת וביתר עוז כרצון השי"ת בדרכו הסלולה של רבינו הקדוש זי"ע.

העורכים

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

חדש אלול הוא הזמן המסגל לזכות לדעת, דהינו שזינקה לידע ולהבין מה שלא היה יודע מתחלה. ועל ידי זה עושינו לבנושין חדשים לנשמתו, ונצול מקל הצרות.

(ליקוטי עצות)

מי הוא זה מלך הכבוד

והמכירות הרכישות והעסקים אינם שווים כלום מול מילה אחת של תפילה בכוונה, כי 'אין כל העולם כלו כדאי נגד אור נקודה אחת של איזה מצוה' (לקוטי הלכות, הודאה ו-יב), אך בפועל תופסת דאגת רכישת או שכירת הדירה את כל לבבנו ולעומת זאת דאגת איבוד אלפי מילים יקרות פי מליונים מכל הדירות כמעט ואינה תופסת מקום בלבנו.

רבינו הקדוש מורה לנו שתחילת דרך התשובה הוא להתחיל למעט בכבוד העצמי דהיינו ביקרת הרצון העצמי ולהתחיל לייקר ולרומם את הרצון האלוהי שציונו לעשות, כל כחו של היצר בהחלשת הסור מרע ועשה טוב נעוץ בכך שהוא מרומם ומגדיל ומייקר ומחשיב את הרצון העצמי שלנו ומעמידו בראש סולם העדיפויות ולעומת זאת הוא מזלזל ומפחית ביקרת הרצון האלוהי.

ומי שבא לשוב צריך להתחיל לעשות את ההיפך, זהו דבר הנתון בבחירתנו, להתחיל להמעיט קמעא מיקרת הרצון העצמי ולהרבות ביקרת הרצון הקדוש, אם נשים לב לביטויים שלנו בעת שחסר לנו דבר שברצוננו, נראה שאנו מגדילים בפה ולשון ובציון חי את גודל השבר הצער והכאב וההכרחיות של אותו דבר, ולעומת זאת כאשר אנו מדברים מחסרון רוחני אנו מדברים זאת בביטויים קלושים וחווים, מי שמוצא עצמו חסר דירה או אפילו חסר פרנסה או אפילו שהוא בצרות וחסרונות קטנים פי כמה, מדבר בלהב וברתחה ובתנועות מוחשיות לאין ערוך יותר מאשר מי שמדבר על כך שלדאבון לב התפילות שלו דלות שדופות מעורבות ומבולבלות, מי שעוברים עליו שנים של מחסור גשמי יתאר זאת בצבעים שחורים וקודרים שימיסו כל לב, ולעומת זאת, נוסח הדיבור והתנועות בעת שעוברים אצלו שנים של קרירות ויבשות בתפילה, אינן מתחילות להתקרב לאלו של הצרות הגשמיות.

ובידינו הדבר, להתחיל למעט מעט מהתייחסות כל כך כבדה אל החסרון הגשמי, אפשר להתחיל להמעיט הן בדעת והן בדיבור מגודל השבר והצער, אפשר להתחיל לזלזל טיפה שאין הדבר נורא ואיום כל כך, ולעומת זאת ביכולתנו להתחיל לדבר ולצייר קמעא קמעא את השבר הגדול בעת מחסור רוחני, וכמו כן כאשר נתמלא הרצון, ביכולתנו לצמצם קצת את השמחה וההתלהבות כשנתמלאו רצונותינו הגשמיים, ולהגביר מעט את ה'טראסק' ואת הששון בכל מילוי רצון אלוהי.

זהו שליחותנו בעולם, וכדבריו הבהירים של רבי נתן (בלקוטי הלכות, ברכות הראיה ד-ב): 'כי עיקר הבריאה היתה בשביל כבודו יתברך שהוא רצונו, דהיינו לעשות רצונו יתברך, כי הכבוד הוא הרצון, כמו שאמרנו חז"ל רצונו של אדם זהו כבודו, וזה המשך בעמוד ד'

כל תפלתו טרופה ומבולבלת, הוא לא יכול לכוון, הדאגות העצומות על הדירה שהוא חושב לרכוש תופסים את כל מחשבתו, הן דאגת ההוצאה הכבירה והן הדאגה היכן ומתי וכמה. לבו נוקפו מעט על התפילות הרמוסות, אבל הוא מתרצה ומתפייס בינו לבין עצמו, 'אני בסך הכל בן אדם, יש כאן הצטרפויות הכרחיות כבדות משקל, מה לעשות שהמח הקטן לא מכיל כל כך הרבה...'

רבינו הקדוש גילה לנו (בלקוטי, ח"א סי' ו) את יסודי התשובה המאירים בפרט בחודש אלול, ותוכן דבריו הקדושים שעיקר התשובה הוא, למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד ה', עד כדי כך שיהא מוכן לשמוע חרפתו ובזיונו ואף על פי כן ישתוק למחרתיו כדי שיזכה על ידי זה לתשובה (ראה פלי"ח אות א), ושתיקה זו נוכח שפיכות הדמים שהוא עובר, מטהרת את הלב מהדמים העכורים שבחלל השמאלי וזובחת את היצר הרע, וכך זוכה לשוב אל ה'.

אם אמנם ודאי הדברים כפשוטם, שצריך לשתוק מול מי שמחרף ומגדף אותו, אולם בדברים אלו כלולה גם נקודה יסודית הנוגעת בכל רגע ורגע ולא רק בעת שפלוגי מחרפו, והיא שורש התשובה וההכנה הנפלאה להמלכה של ראש השנה.

רגילים אנו לנכות 'כבוד' להנהגה החיצונית שבני אדם מפארים ומרוממים את פלוני על מעלותיו והצלחותיו, וכאשר אנו מצווים 'למעט בכבוד עצמנו' זה נתפס גם להנהגה חיצונית בלבד, שלא נרדוף אחר הכבוד, שלא נבקש פרסום תהילה והבלטה של חלקי הצלחותנו ומעלותנו, ואף לא נקפיד על מי שלא חולק לנו כבוד ולא נענה למי שגם ביזה אותנו.

אבל לאמתו של דבר הכבוד אינו רק הפרסום החיצוני, אלא עצם הרצון העצמי שלנו, רבינו הקדוש מביא (בלקוטי מוהר"ן, ח"א קע"ז) את דברי חז"ל (ירושלמי, פאה פ"א) 'רצונו של אדם זהו כבודו', הרצונות העצמיים שלנו הם כבודנו, מי שממלא עוברנו את רצונו כיבד אותו וזה שהתעלם מרצון זה וכל שכן מי שרמס אותו הרי שביזה את כבודו, כי הרצון הוא הנפש והכבוד.

כאשר אנו מצווים למעט בכבוד עצמנו ולהרבות בכבוד המקום, נכלל בכך, שאנו בעצמנו נמעיט בכבוד המשקל ובכבוד הראש שאנו ניגשים לרצונות שלנו, ולעומת זאת, ניגש ביתר אחריות וכובד ראש אל רצונו יתברך. ניקח לדוגמא את ענין התפילה, הורגלנו שכשיש לנו טרדות 'חשובות' התופסות מקום נכבד בעולם הזה אזי התפילה רמוסה מבלי יכולת לכוון, לאמתו של דבר, כל הדאגות והטרדות הקניות

קבלה על העתיד' כיצד?

שאלה:

ב"ה הגיעו ימי אלול ומתחדשים בעבודת התשובה. והנה, יש כמה חלקים בענין התשובה, אמנם עיקר החלק שקשה עליי הוא ה"קבלה על העתיד", כי אע"פ שבדואי אני מקבל על עצמי לא לעשות רע ולעשות טוב, אבל עוברים עלי גם אחר כך הרבה עליות וירידות. אשמח אם תוכלו לחזקני ולהדריכני.

תשובה:

אח יקר, יש הרבה מה להשיב על שאלתך, אך הפעם אבחר להציג בפניך דבר נפלא מספר שבחי הר"ן.

בספר זה מסופר, כיצד, על חיי רבינו הקדוש, ושם בתוך הדברים מסופר על "קבלה על העתיד" מסוג חדש לגמרי...

וכך מסופר שם (אות ה): "והיה רגיל להתחיל איזה ימים לעסוק בעבודת השם ואחר כך נפל מזה, וחזר להתחיל, וחזר ונפל, וכן היה כמה וכמה פעמים. עד שפעם אחד נתחזק אצלו, שיהיה חזק מאד, שיאחז בעבודת השם לעולם, ולא יסתכל על שום דבר בעולם. ומאז והלאה נתחזק לבו בה'. ואף על פי כן גם אחר כך היה לו תמיד עליות וירידות הרבה מאד מאד, רק שאחר כך היה חזק שלא יניח עבודתו יתברך לעולם, אף על פי שיש לו ירידה לפעמים, אף על פי כן יהיה מתחזק עצמו בעבודת השם יתברך בכל מה שיוכל".

שמעת פעם על דבר כזה?

לא מסופר כאן "שפעם אחד נתחזק אצלו שיהיה חזק מאד שיאחז בעבודת השם לעולם, ולא יפול בשום אופן. ומאז והלאה, הלך לו הכל כמו שצריך, ולא היתה לו שום ירידה, רק

היה בן עליה אמיתי"...

אז מה כן מסופר שם?

מסופר שם "שפעם אחד נתחזק אצלו שיהיה חזק מאד שיאחז בעבודת השם לעולם, ולא יסתכל על שום דבר בעולם".

זאת אומרת: הוא ידע מראש שיהיה לו על מה להסתכל בימים הבאים, להסתכל וליפול. אבל הוא החליט מעשיו שהוא "לא יסתכל על שום דבר בעולם"...

ואכן, הוא לא טעה. היה לו בהמשך המון דברים שהיה יכול להסתכל עליהם ולעצור ח"ו. כי "גם אחר-כך היה לו תמיד עליות וירידות הרבה מאד מאד". רק מה? "רק שאחר כך היה חזק שלא יניח עבודתו יתברך לעולם אף על פי שיש לו ירידה לפעמים אף על פי כן יהיה מתחזק עצמו בעבודת השם יתברך בכל מה שיוכל".

"קבלה על העתיד" מסוג חדש. לא "קבלה" שמהיום אני הצדיק הכי-גדול. אלא "קבלה על העתיד" שמהיום אני לא עוזב את ה' בכל אופן שהוא, וגם אם תהיה לי ירידה לפעמים "אף על פי כן יהיה מתחזק עצמו בעבודת השם יתברך בכל מה שיוכל"!

בשיחות הר"ן (שיחה מ"ח) מבוארים יותר פרטיה של "קבלה" זו, וכך כתוב שם:

"וזהו כלל גדול מאד בעבודת ה' בל יניח עצמו ליפול חס ושלום, מחמת שנפל מאיזה עבודה או מתפילה בכוונה, או שנפל למקום שנפל חס ושלום, עם כל זה יחזק את עצמו בכל האפשר, ויתחיל בכל פעם מחדש כאילו היום התחיל להתקרב להשם יתברך. ואף אם יהיה כן כמה פעמים, דהיינו

שיהיה לו ח"ו כמה וכמה נפילות מעבודתו יתברך, עם כל זה יתחיל בכל פעם מחדש, אפילו כמה וכמה פעמים. ובלא זה אי אפשר להיות איש כשר באמת ולהתקרב להשם יתברך באמת!".

רבינו אף מוסיף שם ומזהיר, ש"קבלה" זו אינה 'לוקסוס' בעלמא... אלא לא יתכן להיות איש כשר באמת אם לא מוכנים ל"קבלה" שכזאת.

מלחמת היצר כל כך כבדה, שבלי "קבלה" זו אין סיכוי לשום "קבלה" אחרת לשרוד...

והוא ממשיך ומדגיש:

"וכל זמן שאינו חזק בדעתו שתמיד ימשוך עצמו להשם יתברך בכל מה שיוכל, בין בעליה בין בירידה ח"ו, אפילו אם תהיה הירידה ח"ו איך שתהיה, אעפ"כ יהיה חזק ואמיץ בדעתו למשוך ולהשתוקק ולהתגעגע תמיד אליו יתברך, ולצוקק ולהתפלל ולהתחנן אליו יתברך תמיד, ולעשות מה שיוכל בעבודת ה' בשמחה, אפילו אם יהיה איך שיהיה - כל זמן שאין לו התחזקות הזאת באמת, אי אפשר לו להתקרב להשם יתברך באמת!"

"וכל כך הוא צריך להתחזק, עד שהוא מוכרח להיות מרוצה לעבוד את ה' תמיד כל ימי חייו על מנת שלא לקבל פרס. כי לפעמים נדמה להאדם שרוחק שהוא יזכה לחיי עולם הבא לפי גודל התרחקותו מהשם יתברך, אף על פי כן יהיה מרוצה לעשות מה שיוכל בעבודת ה' בלא עולם הבא. ואפילו אם נראה לו שיהיה לו גיהנם גם כן ח"ו, יהיה איך שיהיה, הוא מחויב לעשות את שלו תמיד בעבודת ה', כל מה שיוכל לעשות ולחטוף איזה מצוה או תורה ותפילה וכיוצא, וה' הטוב בעיניו יעשה" (שיחות הר"ן, מח).

פניני התחזקות והתעוררות שנערכו ונעבדו מתוך אוצרות שיהדותנו של הגר"מ שכתב ש"ש"א

שביבי אור

שיעורים קטנים

סיום כל השי"ס

וכן סיפר לי איש נאמן מאמריקע שהוא נוסע בנסיעה קבועה למקום עבודתו בכל יום עם יהודי א', נסיעה בת ארבע שעות; שעתיים בהלוח ושיעוריים בחזור. והוא עקב אחר יהודי זה וראה שאוחז בידו גמרא קטנה, והוא לומד ממנה עמוד גמרא בהלוח ועמוד גמרא בחזור, ובמשך שבע שנים הוא סיים את כל השי"ס כולו בהבנה...

מכשולים שונים בדרך

קביעות הסדרים נתקלים במכשולים שונים, כגון כשמתחילים ללמוד משניות בסדר קבוע מגיעים במהרה למשניות 'כלאים' (ומכ"ש במשנת הערוגה) וכיוצא באלה, שמפאת היותם הלכות ועניינים מסובכים או שאין רגילים בהם - קשה להבינם. וכמו כן בסדר השולחן ערוך מצליחים להגיע מהרה לסימן ל"ב - העניינים הקשים שבהלכות תפילין, וגם שם עלולים להיעצר.

העצה היעוצה היא איפוא, לעבור עד כמה שידו מגעת על כל העניינים הקשים, גם אם אין מבינים כל הצורך, או אפילו אם אין מבין רק את הנושא המדובר. [ואגב, נחשב צער זה לאשרי מי ש"עמלו" בתורה]. וכעבור זמן מה, הרי נכנס שוב להלכות המובנות והצריכים לו, וברבות הזמן כשגומרים את כל הסדר מתחילים שוב מהתחלה, ומשתדלים להבין יותר, וכן הלאה... אבל חלילה וחלילה לא להתעכב בגלל העניינים הקשים המתלווים בדרך, כמוכבא בשיחות הר"ן (אות ט"ו).

כמה מתחילים?

יש והבלבול - מעשה בעל דבר - גורם לאיבוד העשתונות מבלי לדעת מה ללמוד ובמה להתחיל. ולכן העצה היעוצה היא לקחת ספרים הכתובים בלשון קלה יותר, אבל יש בהם יסודות חשובים בתורה ובהלכה או באגדה, כגון 'ערוך השולחן', 'קיצור שולחן ערוך', משניות, עין יעקב וכדו', כל אחד כפי ערכו, בכדי למלאות את כל ה"חורים" של הזמנים של "אי סדר", או של בין הסדרים, או בעת המתנה לאוטובוס וכדו' שאז אי אפשר להתעמק בלימודים הקבועים.

בסדרים אלו מספיקים עוד יותר

והנה לפלא שאחר תקופה לא גדולה נוכחים לדעת שב'סדרים' אלו של 'מילוי החללים' רוכשים יותר משאר השיעורים. וכן אפשר לחלק גם שיעור זה לשנים, כלומר לשני מיני ספרים: שיעור אחד לזמנים ארוכים יותר, ושיעור מיוחד באותו ספר 'לחללי זמן' קטנים יותר, ואז אפשר להשיג הרבה מאד ללא שיעור וערך ולמעלה מכל דמיון.

סיפר לי יהודי פשוט שתפקיד עבודתו לישיב הכן לענות על שאלות אנשים, ושם הוא יושב רוב שעות היום ומצפה לאנשים להשיב להם על שאלותיהם. הלה סיפר שבין גברא לגברא הוא אומר פרקי תהלים. וכך הוא מסיים כל יום את כל התהלים, ולפעמים - פעמיים את כל התהלים.

ועתה נעתיק כמה קטעים מתוך מכתבו של הגר"מ שליט"א, בענין זה של השיעורים הקבועים. וז"ל:

שני מיני שיעורים

"לענ"ד כפי מה שקצת בדוק ומנוסה שיהיה לך שני מיני שיעורים, שיעור אחד, היינו סדר אחד של שיעורים שיה' מתאים לכל יום, אפילו בעש"ק ובש"ק וביום של טרדה, ואפילו בערב יום הכיפורים וביום הכיפורים. כגון בכל יום משנה אחת על סדר משניות, שני סעיפים ש"ע, פרשה אחת עם תרגום להשלים הפרשיות עם הציבור, חמש קאפיטלאך תהילים, עמוד ליקוטי מוהר"ן, עמוד ליקוטי תפילות, ועשרה רגעים שיחה בינך לבין קונך.

הכל לפי הענין

וכל זה ג"כ לפי הענין, למשל כשמאיר לך המוח אתה יכול ללמוד את המשנה גם עם התוספות ו"ט ובעיון, ולחזור כמה פעמים, ואם לא, מספיק ללמוד פשוט עם ביאור הברטנורא. וכן שו"ע, אם הולך לך, אתה יכול ללמוד אפילו עם השערי תשובה וכו', ולחזור על זה ולהתעמק. ואם לא, די אפילו עם הבאר היטב, ושיה' די לך אפילו האמירה לבד באיזה בחינה שהוא, ולמחר להמשיך להלן במקום שהפסקת אתמול. ועל דרך זה אתה גומר בכל חודש שישים סעיפים שו"ע, ובחודשיים מאה ועשרים, וכן במשנה אתה מסיים שלושים משניות בחודש, ואתה גומר תהילים בכל חודש, וכן כל השיעורים הנ"ל.

מצות 'לא תסור' בטכנולוגיה

סייג לתורה ותקנות מאוחרות שהתפשט בישראל. ולשיטת הרמב"ן (בהשגה לסה"מ שורש א) והחינוך (מצוה תצו) התקנות והגזרות אינן איסור מן התורה רק איסור דרבנן. אמנם כתב הגאון רבי אלחנן ווסרמן ז"ל בספרו קונטרס דברי סופרים (סי' א אות יז-ט) דגם לשיטת הרמב"ן דבר שתיקנו גדולי הדור שבכל דור והסכימה דעתם לדעת המקום, הרי זה חיוב גמור על כל העם כאילו נכתבה תורה בפירוש וציווהו השי"ת בעצמו. ומטעם זה מצינו גם לפני מתן תורה שלא היה עדיין מצות 'לא תסור' שהיו מקבלים הוראות מבית דינו של שם ועבר, וכן מצינו שמשנה רבינו הוסיף יום אחד מדעתו, כיון שהסכימה דעתו לדעת המקום.

ובזה ביאר כוונת הרמב"ם (סוף פ"ד מהל' שבת) שחז"ל אסרו לטלטל מוקצה שאם יבוא להתעסק בדברים מוקצים נמצא שלא שבת ובטל הטעם שנאמר בתורה 'למען ינוח'. ורצה לומר, שההתעסקות בדברים מוקצים הוא נגד רצון התורה אף שאין על זה אזהרה מפורשת. וכעין זה כתב הרמב"ן בפרשת אמור (ויקרא כג כד) שנצטוונו מן התורה להיות במנוחה בשבת ולא להתעסק בטרירות אפילו בדברים שאינם מלאכה.

לפי הדברים נמצאנו למדים שההתנזרות מכל פגעי הטכנולוגיה כפי הכללים שקבעו כל גדולי הדור, הוא חיוב גמור, שמלבד כל האיסורים הכרוכים בה עוד יש בעצם חיוב ההרחקה מצות עשה של 'ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך' ומצות לא תעשה של 'לא תסור'.

יש מצות עשה על כל אחד ואחד לקבל הוראת חכם הדור בכל מה שיצוה, וזה נלמד מהפסוקים בפרשתנו (וי' טו י) "ובאת אל השופט אשר יהיה בימים ההם. ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך". וכתב החינוך (מצוה תצו): "בכלל המצוה לשמוע ולעשות בכל זמן וזמן כמצות השופט, כלומר החכם הגדול אשר יהיה בימינו בזמננו, וכמו שדרשו זכרונם לברכה (ר"ה כה): "יפתח בדורו כשמואל בדורו". והעובר על זה ואינו שומע לעצת הגדולים שבדור בחכמת התורה בכל אשר יורו מבטל עשה זה וענשו גדול מאד שזהו העמוד החזק שהתורה נשענת בו, ידוע הדבר לכל מי שיש בו דעת".

וכן יש בזה מצות לא תעשה מהפסוק "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" (שם יא). ומצוה זו נוהגת גם לאחר חורבן הבית שפסקה הנבואה, כפי שכתב הר"ן בדרשותיו (דרוש יא): "הטעם שבחזרה התורה למסור הכרעת הספיקות לחכמים, ולא מסרה לנביאים. שגלוי וידוע היה לפניו שהנבואה לא שופעת אלינו תמיד, אבל יגיע עת שיגרמו עוונינו לסתום חזון ונביא, ואם הכרעת הספיקות תהיה נמסרת לנביאים, מה נעשה בזמן אין חזון נפרץ, נשוטט לבקש את דבר ה' ולא נמצא. ולכן חכמתו גזרה שתימסר ההכרעה לחכמים אשר לא סר ולא יסור, כמו שהובטחנו על זה כי לא תשכח מפי זרעו".

והנה יש מחלוקת בראשונים האם מצוה זו נוהגת גם בתקנות שהם רק כסייג לתורה; לשיטת הרמב"ם (פ"א מהל' ממרים ה"ב) מצוה זו נוהגת גם בדברים שנעשו

שבטוה כל צרכו.

ואכן כך כתבו המקור חיים לבעל החות יאיר (סס"י שיה) והתהלה לדוד (מהדור' רס"י רנב) כי מי שפתח קדירה ורצה לבדוק בשבת מה מצב התבשיל שבקדירה לא יכסהו בעודה עומדת על האש, רק יסיר את הקדירה מעל האש ויכסנה ויחזירה מכוסה (והביאם בש"כ פ"א הע' קח). אך למעשה הסכימו רוב האחרונים דמאחר שלא נזכר חומרא כזה בשולחן ערוך ונושאי כלים אין צריכים להחמיר, בפרט בשבת בבוקר שכבר נחה הקדירה מרתחה ואין התבשיל מעלה זיעה מרובה (קצוה"ש סי' קכד הע' י, וכן מוכח בסימן רנ"ג ס"ד שלא חששו האחרונים במערה משום מגיס), וכן הורו הרמ"א פריינד ז"ל (מרמ' דשמעתא אות קלח) והגרש"א ז"ל והגר"י פישר ז"ל (מאור השבת ח"ב סי' י ס"ק מה, ובמכתבי הגרש"א יט אות א).

חשש בישול בטיפות המים שעל הכיסוי

יש לשים לב שבדרך כלל יש טיפות זיעה בצד התחתון של הכיסוי, וכאשר מורידים את המכסה הם מצטננות מהר מאוד מחמת מיעוטם, ובמקרה שמחזירים את המכסה על הקדירה עם הטיפות ונצטנו לגמרי יש איסור בישול, בדבר לח שנצטנן לגמרי יש בישול

הוצאת חמין מקדירה שעל האש

עם הכף בקדירה גם לאחר שהסירה מן האש משום איסור מגיס, ויש בזה חיוב חטאת (סי' שיח ס"ק קיג).

כף נקיה מחשש בישול

יש להקפיד שהכף שמוציא בו את התבשיל יהא נקי משיירי מאכל שלא נתבשל, שבזה שמכניס הכף ומערב שיירי המאכל בתוך הקדירה עובר על בישול (מאור השבת סי' י אות ג). אך אם שיירי המאכל כבר נתבשלו אין להקפיד על שיירי מאכל צונן יבש שנדבק בכף, שאין בישול אחר בישול בדבר יבש, ואין על שאריות הכף משום חזרה כיון שאינו מכין לחמנו. ובספר ארחות איש (שער יא פ"ה) הביא שחכם אחד שאל את החזון איש ז"ל למה אין בזה איסור חזרה, והשיב לו דלגבי איסור חזרה שאסרו חכמים לא גזרו בכהאי גוונא, והוסיף בבדיחותא 'וכי בלשון הרע מדקדקים כולי האי לשאול כיצא בו'.

איסור בישול כשאין המאכל מבושל

כל צרכו

כידוע על ידי שמכסים את הקדירה מתבשל המאכל שבקדירה יותר טוב, וכפי שנפסק גם בשולחן ערוך (סי' רנב ס"ד) שאם נתגלה בשבת קדירה שיש בתוכה מאכל שלא נתבשל כל צרכה אסור להחזיר הכיסוי, שעל ידי זה ממחר לגמור הבישול בשבת. וכן נפסק (סס"י רנב ברמ"א) שאסור לסתום תנור שיש בתוכה קדירות שאינם מבושלות כל צרכם משום שגורם בישול.

ולפי זה אפילו במקרה שמשאירים את הקדירה על האש, רק פותחים את המכסה וורוצים לבדוק מה מצב החמין שבקדירה, וחוזרים ומכסים את הקדירה העומדת על האש, צריכים להקפיד שיהא המאכל שבקדירה מבושל כל צרכו, שאם מכסים את התבשיל טרם שהתבשל כל צרכו עובר על איסור בישול. [ויותר מזה, שגם אם מסלק הקדירה לגמרי מהאש ואינו רוצה להחזירה כלל, אם המאכל לא נתבשל כל צרכו, אסור לכסות או להוסיף כיסוי על הקדירה, דגם אם סילקו מהאש כל תוספת כיסוי גורם לבישול (ביה"ס י רנב ס"ד ד"ה גורם)].

ומי שלא נזהר וכיסה את הקדירה טרם שהיה מבושל כחצי בישול, אסור לאכול את המאכל אפילו בדיעבד, ובשעת הדחק אם כבר הגיע לשליש בישול יש להקל, אבל לא בפחות מזה (משנ"ב סי' רנט סק"ה וסי' רנב סק"ח).

חשש מגיס במבושל כל צרכו

המשנה ברורה (סס"י שיה) מביא בשם הכל בו (סי' לא) שאסור להגיס בתוך קדירה העומדת על האש, גם במאכל שכבר נתבשל כל צרכו. ובהלכות בשר בחלב (סי' צב ס"ד) שכיסוי קדירה פועל בתבשיל כמו הגסה בקדירה מגולה ומבשל ומערב את כל המאכל, ונמצא שמי שמכסה קדירה מגולה דומה למי שמערב ומגיס עם כף בתוך הקדירה. ולפי זה היה מקום לומר שאסור לכסות שום קדירה העומדת על האש גם כשנתבשל המאכל

להוריד הקדירה מן האש ולהוציא

מי שרוצה להוציא חמין מקדירה המתבשלת ומתחממת על גבי האש, ורוצה גם להשאיר את הקדירה על האש בשביל שאר אנשים שעדיין לא אכלו, מבואר במשנה ברורה (סי' שיח ס"ק קיג וקיז) שעדיף להוריד את הקדירה מן האש ולהוציא מהתבשיל. ולא להוציא עם כף מהקדירה בעודה עומדת על האש, גם כשהאש מכוסה בבלעך או בפלטה, שלא יבוא לחשש הגסה, שיש אומרים שיש איסור מגיס גם במבושל כל צרכו בעודה על האש.

וכאשר מורידים את הקדירה מן האש ורוצים להחזירה אותה על מקומה צריכים להקפיד על חמשה תנאי חזרה, א. שיהא המאכל מבושל כל צרכו, ב. שבשעה שמחזיר התבשיל על האש יהא המאכל עדיין רותח, ג. שבשעה שמוריד הקדירה מן האש יהיה דעתו להחזירו על האש, ד. לא יוריד הקדירה על שום דבר רק יחזיק הקדירה בידו, ה. שיהא אש מכוסה (סי' רנב ס"ב, כבר התבאר כל פרטי תנאי חזרה במ"א).

בקדירה כבידה יכול להוציא בכף מלמעלה

אמנם כתב החזון איש (סי' לו ס"ק טו) שאם הקדירה מונחת על אש מגולה שבמקרה שאם יורידנה לא יוכל להחזירה, אפשר להקל להוציא החמין בכף מלמעלה גם בעודה על האש, שבהוצאה בכף מלמעלה בלי שום בחישה אין איסור מגיס לרוב הפוסקים. וכן פסק המנחת יצחק (ח"ה סי' קכז אות ו).

ובספר מאור השבת (ח"ב סי' ס"ח לה) הוסיף דמסתבר שלדבריו גם אם הקדירה גדולה וכבידה ואינו יכול להחזיקה ביד לבד, ואין מי שיסייע בעדו, יכול להקל להוציא בכף מלמעלה. ואף שעל ידי ההוצאה בכף מתהפך מה שלמטה למעלה, ולפעמים מה שלמעלה נכנס ברוטב ומתקרב על חמימות הקדירה, כיון שאינו מכין להגיס וכבר התבשל כל צרכו מותר (ע"י שו"ת הרדב"ז ח"ג סי' תיא).

בחישה הכף במבושל כל צרכו

כפי האמור גם אם התבשיל התבשל כל צרכו אסור לבחוש בכף בעוד הקדירה על האש. אך לאחר שהסיר את הקדירה מן האש והתבשיל מבושל כל צרכו מותר לבחוש בכף (משנ"ב סי' שיח ס"ק קיז וביה"ס ד"ה אף בקדירה).

גם קירוב בישול מההוצאה

במקרה שלא התבשל התבשיל כל צרכו, ויש חלקים בתבשיל שאינה ראוי לאכילה לרוב בני אדם, אם יש לחשוש שעל ידי שיוציא מעט מהקדירה ויתמעט התכולה שבקדירה יגרום להשאירות שנשאיר בקדירה שיתבשל יותר מהר מכשהיה הקדירה מלאה, אסור להוציא מהחמין אפילו לאחר שהוריד הקדירה מעל גבי האש כל זמן שהתבשיל יד סולדת בקדירה (ע"י חשב האפוד ח"ב סי' נד ושו"ת מנח"י ח"ג סי' קלז).

וגם במקרה שלא יגרום שום קירוב בישול על ידי התמעטות התבשיל, אסור לבחוש

וְעַל לְמוֹד הַפּוֹסְקִים הַזֵּהִיר מְאֹד מִיִּזְתֵּר מִפְּלֵ הַלְמוּדִים... וְהוּא תִקּוּן מְדוּל מְאֹד מְאֹד...
וְאָמַר, שֶׁפֶל אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי מְהִיב לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם וַיּוֹם 'פּוֹסְקִים' וְלֹא יַעֲבֹר.

בע"ה ניתן לשמוע שיעור בעמוד היומי
מידי יום בשלוחה 433 בקול אנ"ש

רבי מענדל מלאדיזין

רבי מענדל היה מתלמידי הראשונים של מוהרנ"ת. עובד ה' מופלג ברשפי אש שלהבת י-ה. הוא עזר הרבה למוהרנ"ת הן בבניית הקלויז והן בהדפסת ספרי רביז"ל, וכן היה מפורסם אצל אנ"ש בפרט בדרכי השמחה והחדוה שהיה שש ושמח בכל יום ממש על שזכה להיבראות מזרע ישראל, ועל שזכה להתקרב לדרכי רביז"ל.

התקרבותו לדרכי רביז"ל

בית אביו ומשפחתו של ר' מענדל היו שייכים להמתנגדים, ולכן היה רחוק מקודם מדרכי רביז"ל ממוהרנ"ת ז"ל.

ויהי היום, ר' מענדל הלך נשכר עצמו באיזה כפר למלמד תשב"ה, ונתוועד שמה עם אחד מתלמידי מוהרנ"ת ה"ה ר' יצחק חזן מברסלב שנשכר גם שם באותו כפר למלמד, והכיר ר' מענדל בר' יצחק חזן שהוא איש חכם ונבון, ולכן הייתה לו היכרות עמו.

והנה ר' מענדל היה איש חוקר בחקירת אלקות, והיה מעיין הרבה בספרי חקירה ומתבונן בעניינים המבוארים שם בעיון גדול, ונתעה ממחשבה למחשבה ומסביר לסביר עד שנכנס למבוכות וקושיות גדולות, והיה קשה לו על הנהגת הבורא ב"ה ועל השגחה פרטית וכו', עד שנכנסו בלבו מחשבות כפירה, עד כדי כך שנחלט אצלו שיפסיק לגמרי להניח טלית ותפילין רח"ל.

חכם בחכמת אלקים

ובדיקו באותו עת שנחלט אצלו כנ"ל, מצא את חבירו ר' יצחק חזן הנ"ל, והציעו לו שאלותיו ומבוכותיו בחקירת אלקות ואין שהוא מבולבל לגמרי וכו', ורגיל היה ר' מענדל לדבר דיבורי צחוק דברי צחות, וגם אז אמר ר' מענדל איזה דבר צחות, וענה לו ר' יצחק: "מענדל, אתה חכם. אבל תדע, שבעיר ברסלב נמצא איש חכם יותר ממך" שאלו ר' מענדל: מיהו זה ואיזה? אמר לו: ה"ה הרב ר' נתן הדר שם.

נכנסו הדברים באזני ר' מענדל ורצה לנסוע למוהרנ"ת ז"ל להציע לפניו קושיותיו, אבל היה זה באמצע החורף ולא היה יכול לעזוב המלומדות שלו באמצע הזמן, לכן המתין עד קודם הפסח וחשב שאז כבר ימצא לו איזה דרך להגיע לברסלב, ובינתיים עד שיציע קושיותיו לפני מוהרנ"ת לע"ע עדיין יניח טלית ותפילין, וישיאר עם יהדותו.

קודם פסח חזר לביתו בעיר טולטשין והמתין לעת מצוא להגיע לברסלב, בחוה"פ נתוועד עם הרה"ח ר' מאיר לייב בלעכער ז"ל מתלמידי מוהרנ"ת שדר אז בטולטשין ושאלו על מוהרנ"ת אם הוא צדיק וכו', ר' מאיר לייב התחיל לספר לו מגדולת ותפארת מוהרנ"ת ז"ל, ונתעורר ממנו ג"כ, וכאשר שמע ר' מענדל שר' מאיר לייב רוצה לנסוע למוהרנ"ת על הימים האחרונים של חג הפסח, שכר עמו ביחד עגלה ונסעו לברסלב.

התהלך לפני ה' וזיה תמים

כאשר בא לפני מוהרנ"ת סיפר לפניו את כל לבבו ומבוכותיו בספרי חקירה אשר בהם תעה. התחיל מוהרנ"ת לדבר לפניו באמונה ברורה זכה וצחה איך שהקב"ה מלא כל הארץ כבודו ואין שום מציאות מבלעדי יתברך כלל וכלל וכו' ואין לנו שום דעת ושכל להבין דרכי הנהגות הש"ת, ועלינו רק להאמין באמונת אומן שאין שום מקום פנוי ממנו יתברך וכו', וברוב דקושת חכמתו ידע מוהרנ"ת מה להשיב לו, והוציא מלבו כל מבוכותיו ונהפך לאיש אחר

ומאז התחיל ר' מענדל לעבודת הש"ת בתמימות ובפשיטות גמור כמו תינוק שנולד, וזרק כל חכמותיו ועבד את ה' על דרך רביז"ל בדרכי התמימות ובשמחה שזכה להיבראות להיות מזרע ישראל וכו'. ובכל ימיו היה נותן שבח והודיה להש"ת והיה שש ושמח שזכה להכיר את מוהרנ"ת שהאיר לו את דרך האמת.

ופ"א מצא אותו רבי נתן בן רבי לייבעלע בעת שלבש את הטלית ותפילין בבוקר, והיה מלא שמחה וחדווה ושש ורקד בקדושת יהדותו, ושאלו ר' נתן: מה יום מיוחד? ענה לו ר' מענדל שנותן שבח והודיה להש"ת שזכה להכיר את מוהרנ"ת, וסיפר לו את כל הנ"ל איך שזכה להכיר גדולת רביז"ל ותלמידיו הק' (שיחות וסיפורים ד' קל"ט)

נערך ע"י הרה"ח רבי נחמן שווארצמן שליט"א בעמ"ס "אוצרות עולם לתרופה".

הרה"ק רבי פינחס מקאריין זיע"א (ב)

יומא דהילולא י' אלול

ציפה הדורות מראש

כאמור בפרק הקודם, נולד רבי פנחס בשקאלוב שברוסיה הלבנה (ליטא). סיבת עזיבת המשפחה את מדינת ליטא ומעברה לוהלין שבאוקראינה, נעוצה בכך שאביו הגה"ק רבי אברהם אבא שימש כמגיד מישרים ומוכיח הראוי ללמד לעמ"י תורה ומצוות, להדריכם בדרכים נכוחות לדעת את המעשה אשר יעשו. עקב פעילותו הברוכה והצלחתו הכבירה נתקנאה בו הסט"א וקפצה עליו רוגזם של רשעי האומות עד שהעלילו עליו שבדרשותיו הוא מדבר בגנותה של המלכות ומסית את שומעי לקחו כנגדה. בעקבות ההלשנה גמרו אומר להשית עליו עונש מזורז ולהטילו לבית האסורים לצמיתות ללא דיין ודיין.

אולם נס נעשה לו, שאחד מפקידי הרשות שהעריך וכיבד תמיד את רבי אברהם אבא, מיהר לגלות את אזנו בסתר לאמור שבקרוב מאוד באים לאסרו ח"ו.

מיד שכר רבי אברהם אבא עגלה והעלה עליה את כל בני ביתו, צרר מעט מטלטלי ככל אשר יכל שאת והחל לנוס על נפשו. לבעל העגלה לא אמר בתחילה יעד מסוים אלא אך זאת - שיבחר בדרך הקרובה ביותר אשר ינוס בה ממדינה זו...

וכך הגיע רבי אברהם אבא עם משפחתו לוהלין שבאוקראינה ובעקבות כך נסתבבו הסיבות ובנו רבי פינחס התקרב לאור תורת החסידות.

רבי אברהם אבא התיישב בתחילה בעיר מאריפול ואט אט יצא שמו וטבעו על פני המדינה ואף גם שם החל לשמש כמגיד מישרים כאשר באמנה אתו.

בבית 'המוכיח' מפולנאה

לאחר גישואיו של רבי פינחס עבר לגור בעיר פולנאה שם השכיר את עצמו למלמד דרדקי בפולנאה הוא מתוועד לדמותו הק' של הרה"ק רבי אריה לייב המוכיח מפולנאה זי"ע.

רבי פנחס שחפץ להסתיר עצמו מכל וכל ולעבוד את הש"ת בסתר ובצנעה, היה מתבדל כאמור מתברת בני אדם, אולם ה"מוכיח" שהכיר בטבעו על אף מעטה ההסתרה שעטה על עצמו, החל לקרבו ביותר עד שרבי פנחס מצא בו את שאהבה נפשו בו ונעשה לאחד מבאי ביתו הקבועים.

המשך מעמד א'

עיקר עבודת האדם כל ימי חייו, שיבטל רצונו מפני רצונו יתברך, שיבטל כל הרצונות שיש לו לשום דבר תאוה או מדה, שיבטל הכל מפני רצונו ויקשר כל הרצונות לה' יתברך שיכוון בכל דבר לעשות כרצונו יתברך.

כמובן, שהריחוק מתכלית זה הוא שורש כל העוונות, כי הרצונות העצמיים סותרים ומסתיירים את הרצון האלוקי, וכדבריו של רבי נתן (לקוטי הלכות, ערב ג-ג): "כי את זה לעומת זה עשה אלקים, שיש גם רצונות לתאוות עולם הזה שאלו הרצונות הם מתנגדים כנגד רצון דקדושה, וכשמתגברים ח"ו התאוות של העולם הזה שהם רצונות דסטרא אחראי אזי נפגם הרצון דקדושה, עד שח"ו יכול לשכוח לגמרי את הרצון דקדושה", ואשר על כן

שורש התשובה הוא 'למעט בכבוד עצמו ולהרבות כבוד המקום'.

וזוג הכנתינו לקראת ראש השנה יום גילוי מלכותו ית', וכפי שרבינו הקדוש מלמדנו (בלקו"מ ח"א קע"ז): "בעלמא די ברא כרעותיה וימליך מלכותיה, מלכות הוא בחינת כבוד, כמו שכתוב כבוד מלכותך יאמרו, והוא בחינת רצון, כי 'רצונו של אדם זהו כבודו', וכשהאדם מתרצה ברצון השם יתברך, רק כמו שהוא יתברך רוצה, אזי ממליך מלכותיה, כי עיקר המלכות מהרצון".

נתעורר להגדיל את הרצון דקדושה ולהמעיט בערך הרצונות הגשמיים, והיא שתפתח לנו פתח כפתחו של אולם לתשובה שלמה.

ברכת מול טוב

להר"ח נתן נתן אורח חורבין הי"ו
לחג יוםנו נחם בן נתן בן י"ו
לעול תורה וצדקות
יה"ר שיובה לגליל לתורה לחופה
ולעש"ט ולחוב נחת דקדושה

ברכת מול טוב

להר"ח שבען חיים מנחם הי"ו
לחג יוםנו נחם בן נתן בן י"ו
לעול תורה וצדקות
יה"ר שיובה לגליל לתורה לחופה
ולעש"ט ולחוב נחת דקדושה

ברכת מול טוב

להר"ח ר' אברהם שמואל דרדקי שליט"א
לחג יוםנו נחם בן נתן בן י"ו
לעול תורה וצדקות
יה"ר שיובה לגליל לתורה לחופה
ולעש"ט ולחוב נחת דקדושה

ברכת מול טוב

להר"ח שרעא טייטלבוך הי"ו
לחג יוםנו נחם בן נתן בן י"ו
לעול תורה וצדקות
יה"ר שיובה לגליל לתורה לחופה
ולעש"ט ולחוב נחת דקדושה

ברכת מול טוב

להר"ח צבי אגשין הי"ו
לחג יוםנו נחם בן נתן בן י"ו
לעול תורה וצדקות
יה"ר שיובה לגליל לתורה לחופה
ולעש"ט ולחוב נחת דקדושה

ברכת מול טוב

להר"ח ר' אהרן קרדוס שליט"א
לחג יוםנו נחם בן נתן בן י"ו
לעול תורה וצדקות
יה"ר שיובה לגליל לתורה לחופה
ולעש"ט ולחוב נחת דקדושה

ברכת מול טוב

להר"ח לוי ראשעל שליט"א
לחג יוםנו נחם בן נתן בן י"ו
לעול תורה וצדקות
יה"ר שיובה לגליל לתורה לחופה
ולעש"ט ולחוב נחת דקדושה